

Stiletten

ORGAN FÖR INDEPENDENT LIVING I SVERIGE SEDAN 1986 | NUMMER 1 2006.

Känner du dig kränkt?

Det gäller att vi alla reagerar och anmäler. Detta nummer av Stiletten ägnar vi åt diskriminering.

I KAMPANDA FÖR DINA RÄTTIGHETER

Det här numret handlar om diskriminering. Diskriminering sker när någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan i en jämförbar situation bara därför att man har till exempel funktionshinder eller annan etnisk tillhörighet. Det är till exempel diskriminerande för en person som använder rullstol att inte kunna handla i en affär, att inte kunna lämna eller hämta sitt barn på dagis, inte kunna besöka vänner och anhöriga på grund av otillgänglig miljö. Det är också diskriminerande att inte kunna ta del av information

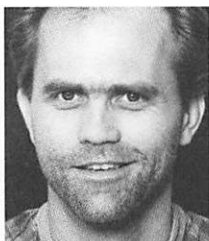
som vänder sig till en större allmänhet enbart därför att den inte är anpassad till att man inte kan se, höra eller har en utvecklingsstörning. Läs om massanmälningar gjorda mot otillgängliga företag. Läs om Susanne Berg och om hennes masteruppsats om personlig assistans. Läs om biltullar och om attityder. Läs om...

Sari Nykvist
Redaktör

MEDVERKANDE I DETTA NUMMER:

REDAKTÖR
SARI NYKVIST
sari.nykvist@stil.se

ADMINISTRATION
Johan Sjögren
johan.sjogren@stil.se

AD/ GRAFISK FORM
Ebba Bonde
ebba@ebbabonde.se

BILDRED/ ILLUSTRATÖR/ FOTOGRAF
Nina Ramsby
produktion@ninaramsby.se

SKRIBENT
Cecilie Fröden
cecilie.froden@telia.com

SKRIBENT
Susanne Berg
susannesjobb@bredband.net

STILETTEN

Stiletten | Redaktör Sari Nykvist Telefon: 08-506 221 96 Växel: 08-506 221 50 sari.nykvist@stil.se | Adress Stils kontor, Arenavägen 63, 7 tr. 121 77 Johanneshov info@stil.se | Ansvarig utgivare: Walter Hirsch walter@hirsch.se | Stiletten på webben www.stil.se | Antal utgåvor 6 nummer per år | Prenumerationer 200 kronor Stödmedlem 100 kronor/år Stiletten ingår.

STIL är en del av den internationella medborgarrättsrörelsen för människor med funktionshinder - Independent Living. Stiletten är en kanal för STIL och Independent Living - rörelsen i Sverige. Stiletten vill väcka debatt för full tillgänglighet inom samhällets alla områden och visa vilka möjligheter som öppnar sig med personlig assistans.

SKRIBENT
Gunilla Hårdberg
gunilla.hardberg@stil.se

SKRIBENT
Ann Marie Eklöv
annmarie.eklow@stil.se

KORREKTUR
Björn Thoren
bjorn.thoren@bredband.net

4.

Ny arbetsledar
utbildning på Stil.

6.

Tema: Om massan-
mälningar, så anmäler
du och några röster
från anmälda.

15.

Sari Nykvist om en
blodig dag i givandets
teckern.

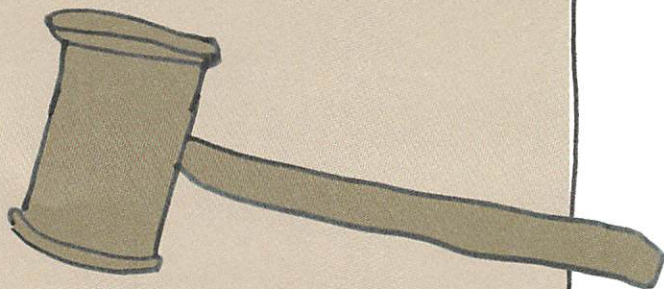
21.

Claes Nydahl tycker till
om parkeringstillstånd
och biltullar.

23.

Bokrecension av
"Den anolunda
arbetsplatsen" av
Eva Jansson.

DOM MOT FUNKTIONSHINDER

Regeringsrätten har bestämt "Människor med funktionshinder får diskrimineras"

För sju år sedan inleddes en tvist mellan Luleå kommun och en av Preems bensinstationer. Tvisten handlade om en tillbyggnad av ett kontor på övervåningen. En tillbyggnad på 25 kvm. Upp till det nya kontoret ledde en trappa.

Vid inspektion krävde byggnadsnämnden att en trapphiss skulle byggas.

Nämnden beslutade att mackens ägare inom 10 veckor skulle uppfylla kraven på tillgänglighet till den ombyggda delen. Man beslutade också att föreläggandet skulle förenas med ett löpande bötesbrott på 25 000 kronor.

Preem-mackens ägare överklagade beslutet till länsrätten men förlorade där. Han skulle med andra ord se till att tillbyggnaden blev tillgänglig.

Nu inleddes nästa del! Ärendet gick till kammarrätten i Sundsvall som höll med länsrätten, mackägaren gick vidare till Regeringsrätten och vad händer?

Jo! Regeringsrätten dömer till fördel för mackens ägare!

Han behöver inte göra lokalen tillgänglig för personer med funktionshinder.

Jag ställer mig frågan, hur kan det bli så här?

När jag läser domen blir jag förvånad över att Regeringsrätten kan dra riktlinjer för bland annat med vad en funktionshindrad person kan arbeta med. Eller handlar det egentligen om en rent ekonomisk fråga?

Boverket har i yttranden klart och tydligt talat om att några tekniska eller kulturhistoriska hinder inte finns för att göra lokalen tillgänglig utan att det främst är ekonomiska konsekvenser som påverkas.

Men Regeringsrätten ser inte på frågan på samma sätt!

I sin bedömning skriver Regeringsrätten; "vid bedömningen av denna fråga bör man enligt Regeringsrättens mening inte i första hand beakta vilka personer som skall använda kontorsrummen i direkt anslutning till att tillbyggnaden har skett. Kravet på tillgänglighet skall i stället uppfattas så att det är verksamheten i sig som skall vara bestämmande. Att avsikten i detta fall är att lokaler i första hand skall användas av företagsledaren själv innebär således inte att undantaget är tillämpligt..."

Vidare står det klart att byggnaden är inrättad för verksamhet som innefattar arbete som är så fysiskt krävande att det inte kan utföras av personer med nedsatt rörelseförmåga och att alla anställda måste utföra sådant arbete...

Med hänsyn till vad som sålunda är upplyst anser Regeringsrätten att det inte bör krävas att tillbyggnaden görs tillgänglig för personer med nedsatt rörelseförmåga.

Men vad är det dom egentligen säger, jo att den som har ett rörelsehinderhinder inte kan arbeta på en bensinstation och att det nu kommer att vara helt okej för en företagare att säga att tillbyggnad eller nybyggnation endast ska användas av företagsledaren själv.

Vad ger detta för signaler?

Det är inte svårt att föreställa sig att andra mindre företagare kommer att använda sig av Regeringsrättens prejudicerande dom.

Urholkas tillgänglighetslagen i och med den här domen?

Ja!

Gunilla Hårdberg

Vill du läsa mer så är målnumret i regeringsrätten: 3060-03

“Personer utan egentliga förkunskaper ska få en gedigen grund att stå på”

ILLUSTRATION | NINA RAMSBY

Ny arbetsledar- utbildning

Stil kommer med en ny utbildning för arbetsledare under våren 2006

Under hösten har arbetet med att ta fram en ny utbildning pågått.

Med Maria Ströberg som projektledare har en grupp bestående av Ann-Louise Ganskog, Heléna Karnström, Lars-Åke Karlsson, Kerstin Nilsson och Ann Marie Eklöw utarbetat en spännande modell med goda utvecklingsmöjligheter för framtiden.

Personer utan egentliga förkunskaper ska få en gedigen grund att stå på och sedan kunna fortsätta att stärka sig själva som chefer och individer genom olika steg av fortbildning.

Innehållsmässigt finns tre huvudområden i hela utbildningen: STIL-kunskap, Arbetsgivarkunskap och Ledarskap.

För att tillgodose kravet på gemensamma min-
imi-kunskaper och samtidigt ta hänsyn till den

olikhet i utbildningsbakgrund och erfarenhet de nya medlemmarna kan ha, är utbildningen uppbyggd i olika steg.

Härigenom möjliggörs även för ”äldre medlemmar” att välja olika delar utifrån de behov av påfyllning man har.

Steg 1/ BAS. Omfattar sammanlagt femton timmar fördelade på tre dagar.

Innehåll: Medlemskap i kooperativet STIL, Personaladministration samt Ekonomi och Rutiner. Kursen ger förutsättningar för avtalsskrivning och är obligatorisk för alla.

Steg 2/ PÅBYGGNAD. Omfattar sammanlagt tjugo timmar fördelade på fyra dagar.

Innehåll: Arbetsmiljöarbete, Ledarskap/Rekryter-

Presskonferens om tillgänglighet, ej tillgänglig.

Den borgerliga alliansen föreslår ett öronmärkt kontantstöd för hjälpmedel. På så sätt vill de tillvarata den enskildes sakkunskap och engagemang i valet av hjälpmedel. Hjälpmedelsanvändare blir då kunder på marknaden med större valfrihet och tillgång till företag som kan tillhandahålla specialanpassade hjälpmedel. Dessutom vill alliansen slopa åldersgränserna som finns för att beviljas bilstöd och de vill att personer med funktionshinder, precis som alla andra, ska kunna välja vilken skola man ska gå i och därför ska alla skolor handikappanpassas.

Detta presenterades på en presskon-

ferens, om tillgänglighet för personer med funktionshinder, som alliansen höll den 20 december i Kristdemokraternas partilokal på Mynttorget 2 i Stockholm.

Det blev uppenbart att de inte funderat tillräckligt över tillgängligheten.

Trappor vid entrén gör lokalen otillgänglig för rullstolsburna. Eftersom jag tur nog kan gå lite tog jag mig trots allt upp för trapporna med vissa besvär.

Den tillgängliga alliansen?

FOTO: Erik Bratthall

Väl inne berättar jag för alliansen hur det gick för mig att ta mig in och frågar dem vad de tänker göra åt det.

Maria Larsson, Kd beklagar det inträffade och säger att det är bra att jag är där och påpekar det.

Hur ska man uppleva den borgerliga alliansen som trovärdiga när inte ens deras presskonferens om tillgänglighet för personer med funktionshinder hålls på ett tillgängligt ställe?

Efter presskonferensen blir jag upplyst om att det finns en annan ingång som är tillgänglig för rullstolsburna. För att komma till den krävs att jag går en lång omväg för att ta mig in. När ska jag slippa detta "specialingångarnas imperium" och istället kunna gå in genom huvudentrén?

Sari Nykvist

ing och Anställningsintervjuer, Introduktion samt Medarbetar- och Lönesamtal.

Även påbyggnadskursen är obligatorisk för alla.

Steg 3/ FÖRDJUPNING. Omfattar fyra dagar. Innehåll: Konflikt hantering, Ledarstil/Personlig utveckling samt Kommunikation och Samtalsträning.

Här väljer man ämnesmoduler efter behov och intresse.

Peer Support-metodiken – en central del i Independent Livingrörelsen, en slags kamratlig rådgivning utan några experter inblandade – kommer att vävas in i hela AL-utbildningen. Om diskussioner uppstår under lektionerna, men tiden inte räcker till för att vidare utveckla ämnet, ska beredskap finnas för att ordna

”Mini-Peer Support-träffar” i anslutning till kurserna.

Till dig som är på väg att bli Arbetsledare i STIL: Ditt beslut att gå med i STIL ska vara ett aktivt och medvetet val, inte bara ett sätt att komma ifrån en dålig assistansanordnare eller en rörig livssituation.

Som nystartad AL i STIL finner Du att det finns mycket stöd att få – fackkunskaper på kontoret, Stöd o Råd-samtal etc.

Men det är viktigt att komma ihåg att det samlade ansvaret är ditt.

Det handlar om professionalitet i ditt eget ledarskap.

Ann Marie Eklöw
Chef Stöd & Råd

Massanmälningar mot verksamheter som diskriminerar funktionshindrade på grund av otillgänglighet har upprört många. Emellanåt har Independent Living Institutes, ILI:s telefoner blivit nerringda av affärsidkare som varit arga över att deras verksamhet sägs diskriminera funktionshindrade. I extrema fall har hot om polisanmälan mot både anmälare och institutet förekommit. Men det lönar sig att anmäla diskriminering.

Fler än 1400 anmälningar har gjorts av privatpersoner mot verksamheter som diskriminerar funktionshindrade på grund av otillgänglighet. Syftet med anmälningarna är att fästa massmedias och allmänhetens uppmärksamhet på hur stort problemet med otillgänglighet är. Anmälningarna har skapat debatt.

Bakom idén till massanmälningarna står organisationen "Marschen för tillgänglighet" vars enda syfte är att arbeta för en lagstiftning som klassar otillgänglighet som diskriminering.

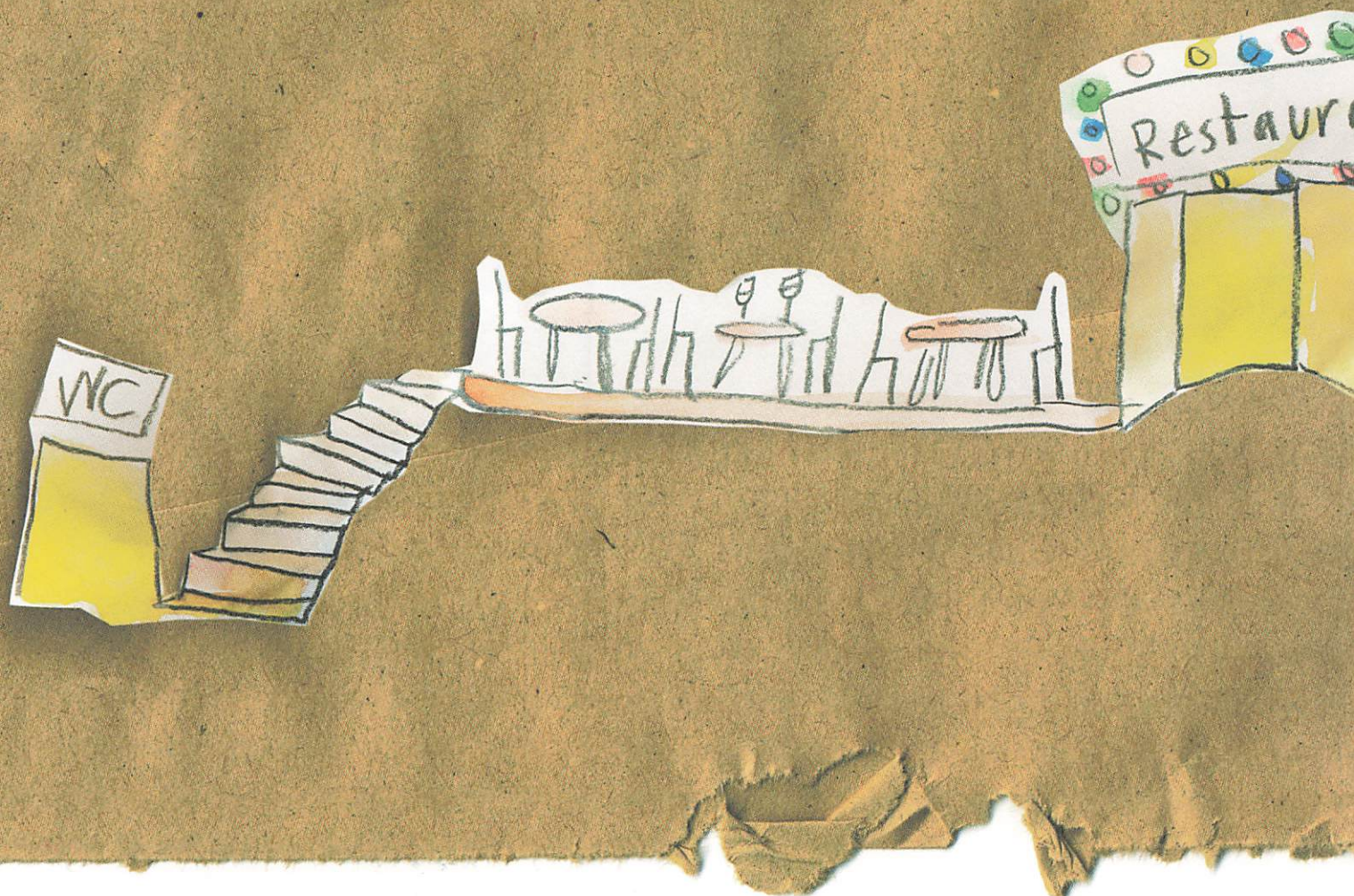
–Människor med funktionshinder i Sverige, och då speciellt personer med rörelsehinder, blir behandlade som andra klassens medborgare när otillgängligheten hindrar

oss från att till exempel arbeta, ha en bra fritid eller att inte kunna gå in i vilken affär eller restaurang jag vill, säger Hans Filipsson, koordinator för Marschen för tillgänglighet.

Nästan alla av de drygt 1400 anmälningar som gjorts fick man in under två timmar den 13 augusti. 50-60 personer deltog då i Marschen för tillgänglighets massanmälningsaktion och granskade tillgängligheten på hemorten. Genom Independent Living Institutes anmälningstjänst på webben anmälde man sedan verksamheter som är otillgängliga till Handikappombudsmannen för diskriminering.

Anmälningarna publiceras i en publik databas på sidan

8 TEMA: DISKRIMINERING

www.independentliving.org/ho/ och blir därmed tillgängliga för sökmotorer.

Många verkar ha sett dem.

– Reaktionerna från verksamheter som blivit anmälda har varit olika. En del har tackat oss för att vi gjort dem uppmärksamma på problemen och sagt att informationen om vilka skyldigheter de har att bygga tillgängligt har varit dålig. Andra har inte visat någon förståelse alls utan har istället hotat oss med att polisanmäla både Independent Living Institute och de privatpersoner som anmält deras verksamhet, säger Hans Filipsson.

Hans Filipsson ser flera anledningar till att det ser ut som det gör med den bristande tillgängligheten. Han menar att man inte har sett på otillgänglighet för vad det faktiskt är, diskriminering, och att vi trots en ganska stark handikapprörelse i Sverige inte har lyckats nå fram med våra krav.

– Handikapprörelsen har kört med en samarbetspolitik och när den inte fungerat har man inte haft några alternativa tillvägagångssätt att ta till, säger Hans Filipsson.

Enligt den handikappolitiska handlingsplanen "Från patient till medborgare" ska Sverige vara tillgängligt år 2010. Hans Filipsson menar att det är naivt att tro att det kommer att vara det.

– Inte ens om vi följde alla lagar och regler som kräver tillgänglighet, inte ens då, skulle vi nå målen enligt den handikappolitiska handlingsplanen, säger Hans Filipsson.

Problemet är att alla funktionshinder inte inkluderas i till exempel Boverkets föreskrifter om enkelt avhjälpta hinder och att man kan slippa åtgärda saker om det inte kan ske till skäligena kostnader för verksamheten.

För att vi ska komma någon vart krävs det lagstiftning som ger oss rätt till saker. Rätt att få komma in på olika ställen, rätt till ett gott bemötande med mera. Det får vi genom att otillgänglighet i en vid bemärkelse klassas som diskriminering, menar Hans Filipsson.

Sari Nykvist

Vill du anmäla diskriminering eller läsa mer:
www.independentliving.org eller www.marschen.se

ILLUSTRATION | NINA RAMSBY

Sex frågor till Stadsbyggnadskontoret.

På Stadsbyggnadskontoret i Stockholm har det inte gått att undgå massanmälningarna från i somras. Dröavis med anmälningar har kommit in och handläggningen kommer att ta tid, eftersom det inte finns beredskap för att handlägga så många ärenden åt gången.

Ann-Marie Stenman, handläggare på Stadsbyggnadskontoret, hur många anmälningar har kommit?

Vi har fått ungefär 550 anmälningar. De flesta kom under mellandagarna.

Vad händer nu?

Vi har en grupp som handlägger ärenden som rör enkelt avhjälpta hinder. I den mån det behövs gör vi ett fysiskt besök på plats i lokalen för att själva göra en bedömning av hindret. Vi ifrågasätter inte att det är ett fysiskt hinder, men det är inte säkert att det är enkelt att avhjälpa det.

I Boverkets föreskrifter för enkelt avhjälpta hinder står det att man måste åtgärda otillgänglighet om det inte blir alltför kostsamt. Var går gränsen?

Vi vet inte ännu, eftersom inget fall är prövat ännu.

Men enligt föreskrifterna så ska vi göra en bedömning utifrån hur många besökare lokalen har i förhållande till hur mycket det skulle kosta att åtgärda hindret.

Vilka åtgärder kan ni vidta mot de affärer som anmälan avser?

Vi hotar inte med vite på en gång, utan försöker med samarbete. Om vi finner, i samråd med trafikkontoret och bygglovsavdelningen, att hindret går att åtgärda, så ger vi fastighetsägaren en möjlighet att åtgärda hindret. Gör de inte det, föreslår Boverket ett vitesföreläggande som motsvarar kostnaden för att åtgärda hindret. Men så långt har inget ärende gått ännu.

Hur ofta följer affärsinnehavarna ert beslut?

Det är så nyligen påbörjat, så det finns ingen statistik över det ännu.

Hur lång tid kommer handläggningen av massanmälningarna att ta?

Vi har egentligen ingen beredskap för att ta emot så många anmälningar på en gång, så det här kommer att ta tid.

Cecile Frödén

Torbjörn Andersson på HO kommer att använda massanmälningarna som grund i sitt opinionsarbete.

Massanmälningarna fungerar som underlag.

Ingen av massanmälningarna som i somras skickades till Handikappombudsmannen i samband med Marschen för tillgänglighet har gått vidare som diskrimineringsärenden.

HO:s jurist menar att anmälningarna dock belyser det otillgängliga samhället och kommer att användas som argument i den kommande debatten.

Under hösten har anmälningarna från aktionen under Marschen för tillgänglighet den 13 augusti till Handikappombudsmannen strömmat in. Anmälningarna har tagits om hand och lästs igenom, men ingen av dem kunde ligga till grund för diskrimineringsärende hos HO.

– Vi har förmedlat alla anmälningar vidare till kommunernas byggnadsnämnder, säger Torbjörn Andersson, jurist hos HO.

Däremot kommer anmälningarna att tjäna som underlag för diskrimineringskommittén och visar tydligt att samhället är otillgängligt.

I februari kommer Diskrimineringskommittén att lämna sitt förslag till en ny lagstiftning när det gäller diskriminering. En av sakerna som kommittén har haft till uppgift att utreda, är om det finns en möjlig väg för att otillgänglighet ska kunna bli en lagstadgad grund för diskriminering.

– Alla signaler som har kommit från kommittén hittills pekar mot att otillgänglighet kommer att bli en diskrimineringsgrund, men vi kan inte veta säkert förrän förslaget är lagt, säger Torbjörn Andersson.

HO är remissinstans för Diskrimineringskommittén och kommer att verka för att otillgänglighet blir diskrimineringsgrundande. I den kommande debatten kommer anmälningarna att vara ett starkt vägande argument. Även i HO:s verksamhetsberättelse för förra året, kommer anmälningarna att nämnas som en indikation på att en ny diskrimineringslagstiftning behövs som också innefattar tillgänglighet.

Från många håll har förutspåtts att handikappfrågorna inte kommer att vara ett hett ämne i den kommande valrörelsen. Torbjörn Andersson menar att diskrimineringslagstiftningen kan vara en het valfråga.

– Frågorna kommer att vara på tapeten under hela året. Kommer att vara viktigt att det följs upp så att det blir en lagstiftning som fungerar. Det är också viktigt att fortsätta att påverka de olika politiska partierna så att de tar frågan på allvar, säger han.

Om handikappfrågorna generellt ska kunna bli en het valfråga, så är det upp till handikapprörelsen att lyfta frågor i valrörelsen, anser Torbjörn Andersson. HO kommer att vara aktiv i debatten kring den nya diskrimineringslagen. Hur HO kommer att bidra till att handikappfrågorna kommer att debatteras i valrörelsen är inte fastslaget ännu.

– Vårt uppdrag är att vara opinionsbildande, och det kommer vi även att vara i år. Exakt hur, har vi inte bestämt, säger han.

Vad tycker du generellt om att göra massanmälningar, som den på Marschen för tillgänglighet?

– Anmälarna måste själva avgöra om det är nödvändigt att göra massaktion. Om man känner det behovet tycker jag att man ska göra det, om det också finns förutsättningar för det, säger Torbjörn Andersson.

Han påpekar dock att man också kan vända sig till byggnadsnämnden direkt med sin anmälan om otillgängliga offentliga lokaler. Boverkets föreskrifter för enkelt avhjälpta hinder gäller redan och det är ändå byggnadsnämnderna som är tillsynsmyndighet.

– Mitt intryck är att det inte är så många som känner till att det går att anmäla till byggnadsnämnden direkt, säger Torbjörn Andersson.

Cecilie Frödén

**HANDIKAPP
OMBUDSMANNEN**

Anmälan till Handikappombudsmannen

Du ska i anmälan fylla i information om dig själv, vem du anmälde
du gör anmälan. Brev, fax och e-post till HO är allmänna handling
Anmälan består av 3 sidor när du skrivit ut den.
Skickas via fax, e-post eller per post till HO, Box 49132, 100 29 S
Fax: 08-20 43 53. E-post: info@ho.se.

Du som anmäler

Namn	
Gatuadress/box	
Postnummer och ort	
Telefon/texttelefon	
E-post	

Vem du anmäler

Namn/arbetsgivare/ högskola/företag/ organisation m.m.	
Gatuadress/box	
Postnummer och ort	
Telefon/texttelefon	
E-post	

Din relation till den anmälda

(Är du anställd, student, hyresgäst, kund m.m?)

Vad som har hänt

(Vad har hänt? Vilken är situationen? När hände det?)

Om du är anställd – har din arbetsgivare agerat?

Om du går på högskola – har högskolan agerat?)

Kjell Winberg är mannen som har gjort flest anmälningar i Sverige. Han uppmanar fler att göra likadant.

Tillgänglighet är en rättighet

Det är mer regel än undantag att offentliga platser är otillgängliga för personer med funktionshinder. Kjell Winberg, styrelseledamot i De handikappades riksförbunds lokalavdelning i Ängelholm menar att en av lösningarna för att komma tillrätta med problemen vore att kommunerna inte tillät affärsidkare att ha någon verksamhet om lokalen är otillgänglig.

Kjell Winberg, 71 år, har anmält fler än 250 otillgängliga ställen till Handikappombudsmannen för diskriminering.

Han har granskat affärsstråken i Båstad, Klippan, Örkel-ljunga, Åstorp, Höör, Hörby och Ängelholm. Enligt hans egna beräkningar är 60-80 procent av de verksamheter han granskat otillgängliga.

– Varför ratificeras FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, FN:s standardregler om delaktighet och jämlikhet för människor med funktionsnedsättning, riksdagsbeslutet "Från patient till medborgare," med flera beslut, när våra kommunpolitiker och tjänstemannakår ignorerar besluten, säger Kjell Winberg.

Ofta nämns för höga kostnader som ett skäl till att man inte anpassar offentliga byggnader för funktionshindrade. Kjell Winberg menar att det handlar om bristande intresse för att faktiskt göra något åt otillgängligheten.

– Handikappförbundens samarbetsorgan, HSO har kommit fram till att fyra skånska kommuner, Trelleborg, Vällinge, Båstad och Perstorp, har inte ens någon handlingsplan för hur och när åtgärder för tillgänglighet ska genomföras, säger Kjell Winberg

Kjell Winberg har en funktionshindrad son. Tillsammans brukar de granska tillgängligheten på olika orter som de får anledning att besöka. Till exempel har de anmält otillgängliga övergångsställen till Handikappombudsmannen.

– Två övergångsställen i Ängelholm som vi anmält till

Handikappombudsmannen har faktiskt anpassats så det hjälper att anmäla, säger Kjell Winberg.

Det här med anmälan gillar inte alla. En del affärsidkare har istället uttryckt önskemål om att handikapprörelsen och enskilda kunder med funktionshinder ska ta initiativ till dialog och att man på så sätt, tillsammans, ska lösa problemen.

En annan lösning som affärsidkarna gärna lyfter fram är att de gärna hjälper till.

– Tillgänglighet handlar bland annat om frihet att kunna röra sig och därför ska man inte behöva tigga och be för att komma in någonstans, säger Kjell Winberg.

Sari Nykvist

FAKTA

Svensk lagstiftning förbjuder diskriminering på grund av funktionshinder inom följande områden:

- Arbetsmarknadspolitisk verksamhet
 - Start och bedrivande av näringsverksamhet
 - Yrkesutövning
 - Medlemskap, medverkan och medlemsförmåner i arbetstagar-, arbetsgivar- och yrkesorganisationer
 - Tillgången till varor, tjänster och bostäder
- Källa: www.independentliving.org/anmal_diskriminering

“Jag diskriminerar ingen”

Några röster från verksamheter som har blivit anmälda för diskriminering:

**Veronica Kulesza, Veronicas blommor
på Hornsgatan i Stockholm**

Vad tycker du om det?

Det är fel att hänga ut mig så där. Jag diskriminerar ingen. Om någon har invändningar så ska de vända sig till dem som äger huset och inte till mig.

Jag har vänt mig till familjebostäder och visat dem vad jag har fått stå ut med i flera månader.

Vad har du fått stå ut med?

Det är den värsta reklamen jag kan få. När någon knappar in "Veronicas blommor" på internet och det första de ser då är ordet diskriminering, hur tolkar de det? Jag hjälper varenda en. Jag diskriminerar ingen.

De borde ta bort ordet diskriminering och istället skriva att butiken har trappa vid entrén, inte använda ordet diskriminering för det tolkar folk på ett helt annat sätt.

Men, är det inte diskriminering det handlar om?

Nej, absolut inte.

**Håkan Nilsson, Stigssons
Begravningsbyrå i Båstad**

Vad tycker du om det?

Det kom ett mejl till begravningsbyrån om att vi blivit anmälda för diskriminering. Jag blir förbannad över att anmäler inte vågar träda fram så att jag kan försvara mig. Det handlar bara om ett trappsteg så det är inget svårt hinder. Vi kan hjälpa till.

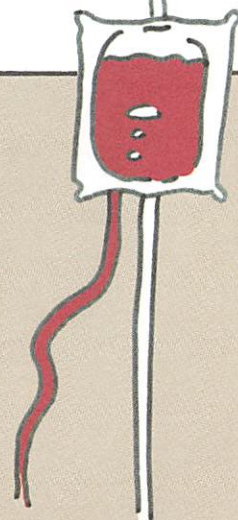
Men, varför är det viktigt att du får försvara dig?

Det är min rättighet.

Vad ska du göra nu?

En rullstolsburen kille som arbetar på kommunen har varit här och tittat och han ska ordna med en ramp.

Blod och fördommar

En dag går jag till blodgivarcentralen. Jag vill göra en insats för människan, prova mina chanser till att bli blodgivare.

Jag går fram till receptionen, fyller i en blankett och sätter mig ner för att vänta. Eftersom det är första gången jag gör det här så kommer dom att ta prover på mig för att se om jag kan bli blodgivare. Efter en stund ropas mitt namn upp och jag går mot sjuksköterskan. "Hon har aldrig sett en sån som mig", tänker jag när jag ser hennes chokade uppsyn och hennes uppskrämda ögon. Det känns som om jag vore ett ufo för henne. Ögonen stirrar. Dom riktigt bränner. Vore dom av eld skulle dom lätt bränna ett hål i mig.

Sjuksköterskan tittar på mig och säger:

"Men du kan ju inte lämna blod, du är ju handikappad". Först blir jag tyst och chockad men sen tar ilskan över och jag säger med medvetet hög röst:

"Vaddå kan inte?"

"Du kan ju inte ta dig upp på britsen", säger sjuksköterskan. Som famlar efter en bra förklaring.

"Det är klart att jag kan, jag har en personlig assistent med mig som hjälper mig med det", säger jag.

"Det går i alla fall inte, envisas hon.

"Ni kan inte förvägra mig att testa om jag duger som blodgivare", nästan skriker jag. Sjuksköterskan börjar nu bli irriterad över att jag ställer till med ett sånt ståhej.

Runtomkring mig är salen välfylld med människor, både unga och gamla. De har precis som jag tänkt rädda liv genom att ge lite av sig

själva. Vid det här laget har dom börjat iakttäta det som händer med intresse.

Att jag höjt rösten stör sjuksköterskan och hon säger:

"Jag ska visa dig att jag har rätt, jag ringer till vår överläkare så får han säga det till dig".

"Gör det, säger jag och följer med henne till ett rum intill den större salen.

En stund senare räcker sjuksköterskan telefonluren till mig och jag pratar med denna läkare som frågar mig vad jag har för skada.

"CP - skada som beror på för tidig födsel och på syrebrist", säger jag.

"Då är det ju ingen fara", säger han.

Ett segerrus får genom kroppen på mig och inom mig jublar jag av glädje! Det känns som om jag vore en stolt krigare som vunnit en hård kamp.

"Säg då det till den här stackars sjuksyrran som inte verkar veta bättre."

Jag ger sjuksköterskan telefonluren igen och vipps ligger jag på britsen. Nålen är instucken i min arm. Adrenalinnet är fortfarande högt men det är på nedåtgående och det konstateras att mitt Hb-värde var 144 i stället för 125 som är det lägsta tillåtna värdet. En annan sjuksköterska säger:

"Ditt Hb-värde är mycket bra, kanske är det för att du blev så arg". Sättet hon säger det på visar tydligt att hon skäms å den andra sjuksköterskans vägnar. Hon är så där skamsen som man bara kan vara när man känner att man har en del av en kollektiv skuld.

Hb-värdet klarar jag alltså med marginal. Nästa glädjebesked blir att jag är rh 0-. Det innebär att mitt blod fungerar till alla oavsett blodgrupp.

Sari Nykvist

ÖNSKELISTOR

Stiletten har sammanställt önskelistor inför valet 2006. Här kan du se organisationernas krav och önskemål i stort och smått.

1.

HABILITERING/REHABILITERING

- FÅ TILLGÅNG TILL DEN REHABILITERING/HABILITERING SOM MAN HAR RÄTT TILL.
- DESSUTOM SKA DEN VARA LÅNGSIKTIG.
- LÄRA SIG PUNKTSKRIFT

2.

TILLGÅNGLIGHET

- EN KRAFTFULL ANTIDISKRIMINERINGSLAGSTIFTNING SOM FÖRBJUDER OTILLGÅNGLIGHET.
- MER TEXT I TV.

4.

ATTITYDER

- BEKÄMPA ATTITYDER SOM HINDRAR OCH STÄNGER UTE.
- VIKTIGAST ATT FÅ BORT GAMLA VÄRDERINGAR OM ATT STAMNING BEROR PÅ PSYKOSOCIALA ORSAKER BÅDE INOM OCH UTOM DEN EGNA RÖRELSEN.

3.

RÄTT ATT BO KVAR HEMMA

- IDAG TVINGAS MÅNGA ELÖVERKÄNSLIGA ATT FLYTTA TILL ELSANERADE KOLLEKTIV ELLER ATT BO I HUSVAGNAR.
- BOSTADSBIDRAG

5.

ARBETE

- RÄTT TILL ARBETE.
- LÖNEBIDRAG MÅSTE SES SOM ETT KOMPLEMENT.
- ALLERGIVÄNLIG MILJÖ.

6

- BÄTTRE SKOLA**
- RÄTT TILL DET STÖD SOM MAN BEHÖVER.
 - UTBILDA IDROTTLÄRARE OCH SKOLHÄLSAN OM HJÄRTSJUKDOMAR OCH VAD DET INNEBÄR.

7

- STOPPA ALL ANVÄNDNING AV AMALGAM**
- FRIA STOMIPÅSAR

ORGANISATIONERNA

Astma- och Allergiförbundet

Bröstcancerföreningarnas Riksorganisation (BRO)

De handikappades riksförbund

Elöverkänsligas förbund

Sveriges Fibromyalgiförbund

Svenska Epilepsiförbundet (SEF)

Förbundet Funktionshindrade Med Läs- och Skrivsvårigheter (FMLS)

Hjärtebarnsföreningen

Hörselskadades riksförbund

ILCO, Riksförbundet för stomi- och reservoaropererade

Svenska OCD-förbundet Ananke

Parkinsonförbundet

Psoriasisförbundet (PSO)

Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige

Sveriges Stammansföreningars Riksförbund (SSR)

Sällsynta diagnoser

Tandvårdsskadeförbundet

FOTO | INGER BLADH

FAJTERN

När Susanne Berg var 23 blev hon ryggmärgsskadad. Plötsligt började omvärlden att behandla henne på ett annat sätt, som dessutom var helt oacceptabelt.

- Det fanns tre val: att anpassa mig till situationen som den var, att slåss eller gå under, säger hon.

Hon valde att slåss.

Susanne Berg har blivit bra på att sätta gränser och på att vara tydlig med vad hon vill. Så har det inte alltid varit.

– Tidigare bar jag på en ilska som kunde blossa upp för ingenting. Hade alltid ett för högt varvtal. Till slut höll jag på att bränna upp mig själv, säger hon.

En tid i terapi lärde henne att välja när hon skulle bli arg och när hon bara skulle göra det tydligare för omgivningen vad hon ville.

Ilskan började byggas upp när hon som 23-åring blev ryggmärgsskadad. Från den ena dagen till den andra var det som att hon inte längre var samma person.

– Det var som att gå ut genom dörren på morgonen och se att världen såg exakt likadan ut, men upptäcka att hela världsbilden var spegelvänd, säger Susanne Berg.

Hon visste vilket bemötande hon kunde förvänta sig som vuxen, och märkte till sin förvåning att hon blev mött med ett beteende hon inte kände till. Själv kände hon att hon var samma Susanne med samma drömmar och värderingar som tidigare, men omgivningen agerade som att hon var någon annan.

Det skulle ta lång tid att inse att det finns en skillnad i retorik och praktik när det gäller vad som erbjuds av de rättigheter som man talar om för funktionshindrade i Sverige.

– Sverige framställer sig som förträffligt när det gäller att ta hand om. Och det är bra att leva som funktionshindrad i Sverige. Men inte sällan sker det på individens bekostnad. Jag tvingas ständigt att försvara det liv jag vill leva, säger hon.

Susanne Berg har arbetat många år inom handikapprörelsen, först med intressepolitik inom DHR och senare i projekt för Independent Living Institute. Under senare år har hon också frilansat med text, föreläsningar och analyser.

Nyligen tog hon sin mastersexamen i disability studies (handikappforskning redaktörens anmärkning) vid Leeds universitet i England där hon försökt ta reda på om assistansreformen från 1994 var en effekt av ett alldeles nytt sätt att se på individen eller om det bara var en pragmatisk lösning på ett problem. Svaret blev att det är långt kvar till ett förändrat synsätt.

Hon tror inte att staten vinner något på att försöka ändra människors attityder och sätt att tänka.

– Lagstiftaren bör ägna sig åt att stifta lagar som straffar ut ett diskriminerande beteende och sluta med att vädja till människans godhet, säger hon.

I synnerhet före assistansreformen då hon bodde i boendeservicehus inträffade det ofta att hon utsattes för maktmissbruk och fick den personliga integriteten kränkt.

En sådan sak var att personalen inte ville ändra på de fasta tider då de skulle komma, så att Susanne Berg kunde

– Lagstiftaren bör ägna sig åt att stifta lagar som straffar ut ett diskriminerande beteende och sluta med att vädja till människans godhet

komma hem när hon ville. När hon påpekade det och i stället önskade att de kunde komma senare möttes hon av ovilja.

– Jag frågade en av damerna som jobbade på kvällspatrullen om vad hon skulle säga om jag behandlade henne på samma sätt som hon behandlade mig. Hon sa: Du har ju inget val!

När assistansreformen kom, hade hon till en början kommunala assistenter, eftersom hon ansåg att det var kommunens skyldighet att se till att hennes liv fungerade.

– Till slut insåg jag att det tar betydligt mer tid att bråka med kommunen om allt som blivit fel, än att själv se till att det fungerar från början.

Det som avgjorde saken var en verksamhetsansvarig som såg till att Susannes assistenter fick ett nytt schema. Susanne kunde inte komma upp på morgonen längre.

– Det var kränkningar hela tiden mot min integritet och min rätt att vara en individ. Jag höll på att gå under.

Hon flyttade över hela assistansen till Stil i stället. Det har hon inte ångrat.

Stils ideologi visade sig stämma väl överens med hennes egen tro på individens förmåga och ett steg bort från det kollektivistiska tänkandet. Samtidigt har hon inte svårt allt med hull och hår.

– Jag tycker illa om den tendens som finns inom Independent Living-rörelsen att tala om funktionshindrade som "kunder" och "konsumenter" av assistanstjänster. För när det gäller mänskliga relationer, går det inte att direkt översätta det från marknaden. Assistans handlar om att kunna förverkliga meningen med sitt liv, säger hon.

Systemet med personliga assistenter tycker hon är utmärkt, eftersom hon då kan ägna sig åt saker hon är bra på, i stället för att meningen med livet blir att hantera eller kontrollera sitt funktionshinder.

– Människans värde kan inte basera sig på vad du klarar fysiskt, utan på vem du är som person, säger hon och fortsätter.

– Jag vill inte att det ska stå på min gravsten: Här vilar en kvinna som hela livet kunde dra på sig brallorna själv. Meningen med livet är så mycket mer.

Cecilie Frödén

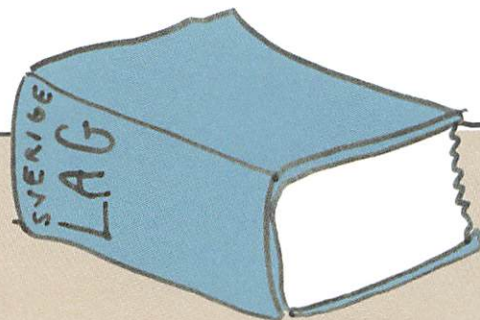
GAMLA SYNSÄTT LEVER KVAR

Lagen om stöd och service, LSS har ibland kallats århundradets handikappreform. Rätten till personlig assistans, som är en av tio rättigheter i reformen, tycks erkänna att personer med funktionshinder är kompetenta individer. Därför var det många som trodde att LSS och LASS innebar en verklig förändring i samhällets synsätt.

När Riksdagen antar ny lagstiftning sker det med bakgrund i utredningar, motioner och propositionen som innehåller lagförslaget. Alla de här texterna kallas förarbeten och används av förvaltningsmyndigheter och domstolar när de tolkar lagparagraferna. Genom att läsa och analysera texterna kan man därför se om reformen grundar sig på ett förändrat synsätt. Om den innebär något nytt eller om det bara är mer av samma. Jag tittade på synen bakom LSS och LASS i min masteruppsats i disability studies. Slutsatsen blev – inget nytt!

Social rättvisa enligt Independent Living kräver både fördelningspolitiska åtgärder och erkännande av funktionshindrade som medborgare. Independent Living handlar om självbestämmande, en tro på att personer med funktionshinder är kapabla att styra sina egna liv. Personlig assistans är service efter Independent Living rörelsens filosofi. Synsättet bakom hemtjänst enligt socialtjänstlagen är det motsatta. Visserligen fördelar socialtjänsten våra gemensamma resurser så att personer får tillgång till service, men det innebär inte att man ser individens kapacitet. Det man ser är en "svag grupp" som behöver tas om hand. Socialtjänstreformer hade före handikappreformen aldrig utformats för kompetenta individer.

I min analys kom jag fram till att rätten till assistans i LSS har nära koppling till arbete och arbetsmarknad för icke-funktionshindrade. Rätt till personlig assistans i skolan är till exempel ett undantag.

Det beviljas bara när elevens funktionshinder är så omfattande att den kommunala servicen kommer att misslyckas tillräckligt ofta för att störa föräldrarnas möjligheter till arbete. Föräldrar till funktionshindrade barn, ungdomar och vuxnas rätt till arbete pekas speciellt ut i propositionen. Däremot finns det ingen självklar rätt för elever med funktionshinder att få assistans under skoltid (oavsett om de uppfyller de grundläggande kriterierna för assistans i övrigt). Det här gäller under all kommunal skoltid, alltså ända upp till 18 års ålder för de flesta. Man kan därför påstå att personlig assistans i just det här fallet grundar sig på föräldrarnas rätt till arbete, inte den funktionshindrade elevens rätt till självbestämmande.

Att samhällets föreställning om funktionshindrades arbetskapacitet har betydelse för rätten till assistans syns också tydligt när det gäller rätt till daglig sysselsättning (en annan av LSS rättigheter). Daglig sysselsättning kan innebära att man har exakt samma arbetsuppgifter som någon som jobbar hos till exempel Samhall eller andra arbetsgivare. Trots detta står det mycket tydligt i propositionen att daglig sysselsättning inte ska betraktas som ett arbete. Daglig sysselsättning ger inte lön. Och man har heller inte rätt till personlig assistans under tid man tillbringar i sådan. Rätten till daglig sysselsättning var tänkt att utökas till alla LSS personkretsar. Man ansåg emellertid inte att det finansiella läget tillät en sådan rättighet.

Det här är bara några exempel på hur det gamla synsättet – där personer med funktionshinder inte anses kompetenta att besluta över sina egna livsval eller kapabla till arbetet – fortfarande finns kvar bakom LSS rätt till personlig assistans. Texterna bakom lagstiftningen innehåller många fler. Svensk välfärd är fortfarande en fråga om fördelningspolitik. Den erkänner inte på något sätt personer med funktionshinderns rätt till kontroll över sitt eget servicebehov.

Susanne Berg

DET ÄR JAG SOM ÄR FUNKTIONSHIN- DRAD, INTE MIN BIL

Det är ju för f-n jag som är funktionshindrad. Inte min bil!

För ett tiotal år sedan levde jag och en del andra funktionshindrade medborgare rullan med våra lagstiftare och statliga Vägverket för att få individuella parke-ringstillstånd för rörelsehindrade i stället för som de gamla tillstånden som var knutna till bilens registreringsnummer.

Skälet var att jag själv vill bestämma vilken bil jag ska åka med ett visst tillfälle – det har staten inte ett skit med att göra. Och idag har vi det – stora EU-passade inplastade A5-or knutna till den funktionshindrade individen, parke-ringstillstånd vi kan använda i vindrutan på vilken bil som helst vi själva valt att använda. Lagstiftarna insåg till slut – och med hjälp av EU – att det inte var bilen som var funktionshindrad.

Men nu har majoriteten i Sveriges Riksdag trillat i den administrativa diskrimineringsfällan igen. Varför i helsike ska staten bestämma vilken bil jag som funktionshindrad ska ta mig in och ut ur Stockholm med när trängelskatten drar igång efter nyår? För att slippa betala

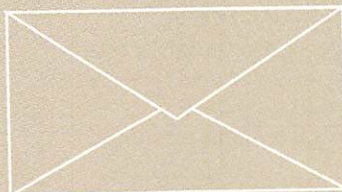
trängelskatt måste som bekant ansökan om skattebefrielse knytas till en enda bils registreringsnummer.

Detta har man i sin oändliga vis-het beslutat och kränker därför mina medborgliga rättigheter som funktionshindrad. För det kommer EU säkert att ge Sverige på käften igen, var övertygad om det. Återigen, kära svenska makthavare – det är JAG som är funktionshindrad, inte min bil! Om jag av olika skäl måste ta familjens andra bil eller assistentens bil på färder i och till och från den ohyggligt tillkorkade huvudstaden, varför måste jag betala trängselavgift i dessa fall?

Trängelskatten i Stockholm är i sig en sanslöst makalöst dålig idé som under halvårsförsöket kommer att kosta nästan 4 miljarder(!) kr för att få igång och beräknas ge en årlig intäkt tillbaks på cirka 75 miljoner kr. Bara den ekvationen säger något om kompetensen hos våra nuvarande makthavare ... Och inte blir förtroendet för damerna och herrarna på parnassen bättre genom systemets uppenbara diskriminering av oss funktionshindrade.

Ja djävlar... Jag tror jag ska sälja mitt handikapptillstånd till någon bov eller bandit. För de tror ju Vägverket i alla fall att vi gör allihop. 40 lök! Mauritsius nästa!

Claes Nydahl, AL41

**SKICKA DINA ÅSIK-
TER ELLER INSIKTER
TILL OSS!**

Adress Stils kontor, Arena vägen 63, 7 tr.
121 77 Johanneshov, info@stil.se

Halvtid för handikappkonventionen?

En handikappkonvention diskuterades under två veckor i augusti. För fyra år sedan gav Förenta Nationernas generalförsamling en kommitté i uppdrag att arbeta fram en konvention för att skydda personer med funktionshinders rättigheter. Vid mötet i New York diskuterade man ett förslag till konventionstext, framtaget av en arbetsgrupp. Förslaget innehåller 25 paragrafer. Dessa har stötts och blöts, analyserats och diskuterats.

Arbetet med konventionen har inneburit att kommittén har gått igenom redan existerande lagstiftning och normer om mänskliga rättigheter. I det arbetet har man försökt beskriva hur sådana regler måste tolkas – för att mänskliga rättigheter ska bli verklighet för personer med funktionshinder. Kommittén försöker också gå längre. Den försöker ändra samhällets synsätt. I de flesta länder finns än i dag en tendens att segregera och isolera personer med funktionshinder. Om personer med funktionshinder i stället blir delaktiga i samhällsgemenskapen

kan de också bidra till den. Detta är kommitténs budskap.

Institutionernas vara eller inte vara, integrerad skolgång och frågor som handlar om familjen har varit svårast att komma överens om. Visserligen finns det en ökad förståelse för kravet på att ingen ska bli tvångsintagen. Vissa länder menar ändå att de bör ha rätt att sätta personer på institution i särskilda fall.

Kommitténs ordförande Don MacKay från Australien har nu fått i uppdrag att arbeta fram ett nytt förslag till konventionstext. Hans förslag ska ta hänsyn till de kommentarer och förslag till ändringar som kommit fram under diskussionerna. Han ska identifiera svårigheter och överbrygga åsikts- och skiljaktigheter. Resultatet kommer att presenteras vid ett möte i januari nästa år. Då gäller det att sluta debattera och börja förhandla. Medlemmarna i kommittén måste komma överens om en text alla kan acceptera.

Man hoppas att konventionen ska kunna träda ikraft år 2008.

Susanne Berg

3 DECEMBER I KULTURENS TECKEN

I New South Wales, på Australiens östkust går den internationella handikappdagen i kulturens tecken. Projektet "Accessing The Arts", handlar om att göra konst och kultur tillgänglig för personer med funktionshinder.

Under handikappdagen, den tredje december arrangerades mer än 60 olika aktiviteter: Utställningar med målningar och fotografier skapade av funktionshindrade konstnärer. Taktila visningar av skulpturer och andra konstföremål – där du också får känna på konstverken. Visningar på teckenspråk. Arbetsseminarier där man får lära sig att utforma och genomföra en egen konstinstallation.

Dagen firades inte bara i Sydney och andra storstäder. Hälften av de planerade aktiviteterna gick av stapeln i mindre orter.

Försvarsfond för adapt

Amerikanska ADAPT har startat en fond för att bistå aktivister med rättegångskostnader och böter. Alla bidrag är välkomna.

ADAPT är en radikal organisation som kämpar för att personer med funktionshinder ska slippa bo på institution. Deras förslag är att de pengar som i dag går till institutionsvård, istället ska betala assistans i hemmiljö. Deras arbetsmetoder är framför allt direktaktioner.

I mitten på september ockuperade man såväl demokraternas som republikanernas kongresskontor i Washington. 104 personer arresterades. Trots hårt arbete

från lokala advokater blev de sammanlagda kostnaderna för böter och rättegång mer än \$ 6 000.

I mars nästa år kommer ADAPT att hålla sin årliga samling i Nashville. Tennessee är en av de sämsta staterna i USA när det gäller att bevilja service i hemmiljö. Man räknar med att över 500 funktionshindrade aktivister kommer att samlas. Aktiviteterna är ett stöd för lokala aktivister, som förtvivlat försöker hindra guvernören från att ta ifrån personer med funktionshinder livsnödvändig service.

Fonden, Disability Activist Legal Defense and Education Fund, DALDEF kommer att bistå ADAPT-aktivister med rättegångskostnader och böter.

www.adapt.org

Samverkan på balkan

Representanter för handikappprörelsen från åtta olika länder på Balkan har träffats i Aten. Konferensen var en möjlighet att diskutera principer för och praktiska svårigheterna med att skapa representativa, demokratiska och oberoende organisationer på Balkan.

Projektet CARD drivs av European Disability Forum och finansieras av den europeiska kommissionen. Syftet är att skapa starka nationella handikapporganisationer och ett väl fungerande samarbete i regionen.

Handfasta och irrelevanta tips till personliga assistenter

Den annorlunda arbetsplatsen.
HANDBOK FÖR PERSONLIGA ASSISTENTER
Eva Jansson
INFORMATIONSFÖRLAGET/SAMHÄLLE

"Personlig assistent är ett yrke jämförbart med alla andra yrken på arbetsmarknaden. Därför krävs ett professionellt förhållningssätt och kunskap. Boken vill förmedla en del av det som krävs för att förstå arbetets villkor". "Den erbjuder också möten med människor som själva har erfarenhet av personlig assistans." Så skriver Eva Jansson i sin inledning i boken. Författaren är mor till

Helena som är gravt flerfunktionshindrad. Det har nog påverkat henne att ta med sådant som inte hör hemma i en allmängiltig handbok för personliga assistenter. Till exempel skriver Eva Jansson att man ska göra upp en matsedel för hela veckan, planera inköp, skaffa en bra kokbok, duka snyggt och hjälpa till med klädval. Så kan det säkert fungera hos vissa assistansanvändare men inte hos alla och därför passar det inte i en handbok för personliga assistenter.

Ett trevligt inslag i boken är den handikaphistoria som beskriver hur funktionshindrade barn sattes på institutioner och gjordes till patienter utan eget inflytande. Det skapar en bra förståelse för vad som är viktigt i LSS reformen idag. Den som beviljas någon av reformens tio insatser (personlig assistans är en av dem) "ska i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges". (§ 6 Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS).

I boken skriver Eva Jansson: Att vara personlig assis-

tent är att ingå i ett samarbete som bidrar till att en annan människas vardagstillvaro fungerar, men självklart har man medbestämmande och rätt att säga sin åsikt."

Hon tar även upp sådana saker som att man ska skriva en arbetsplan, ta reda på så mycket som möjligt om vad som ingår i arbetet, om att arbeta i någon annans hem och om relationer.

I handboken får den personliga assistenten konkreta tips om vad man ska tänka på om man ska hantera någon annans pengar. Att man till exempel ska ha ordentliga rutiner för hur pengar ska hanteras och att man ska vara noga med kvitton.

Ett annat kapitel heter "Resesällskap på arbetstid". I det kan man läsa att man ska ta reda på så mycket som möjligt om dem speciella förutsättningar som kan gälla under resan både för en själv som personlig assistent men också för assistansanvändaren. Den personliga assistenten uppmanas ta kontakt med den lokala turistbyrån på den ort man planerar att resa till.

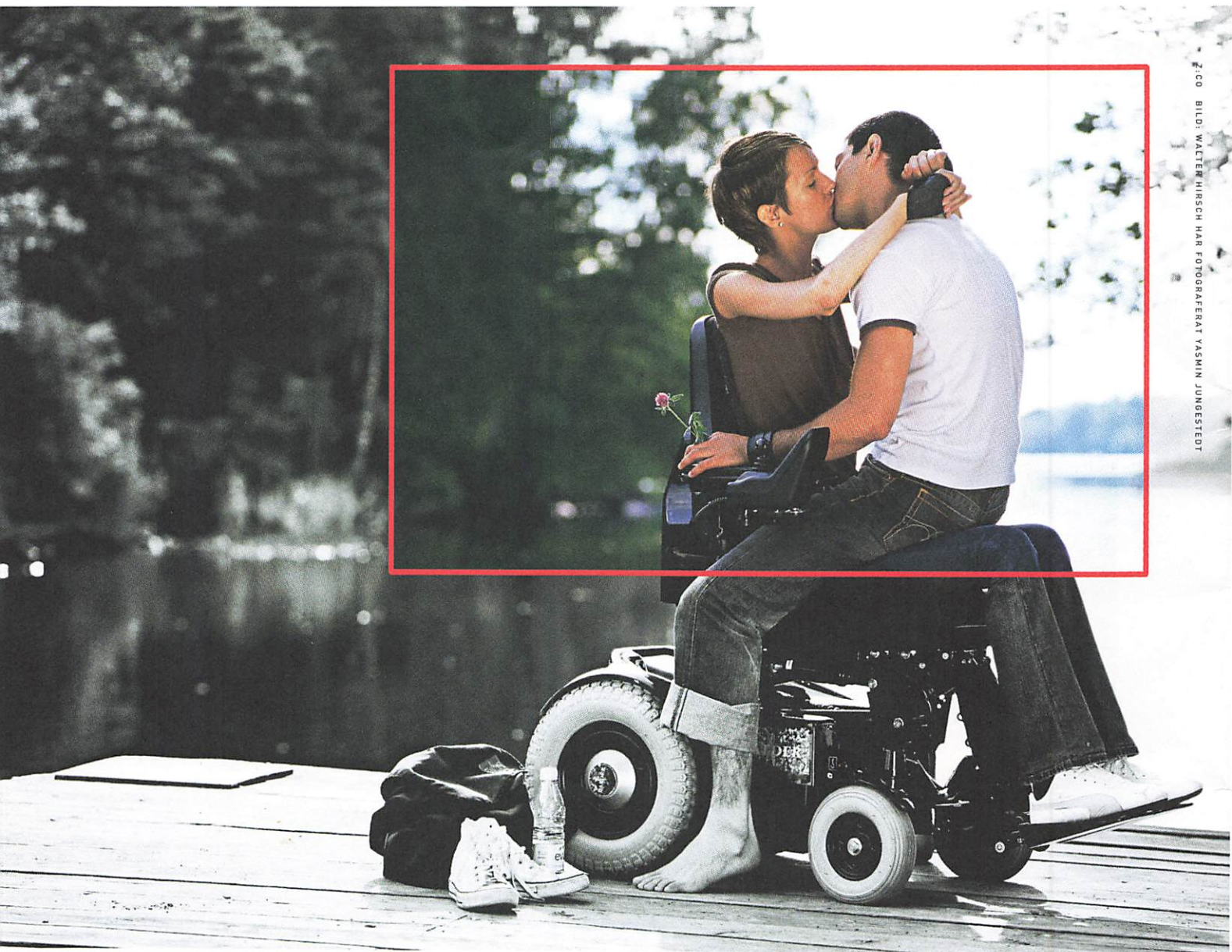
Ytterligare ett kapitel heter "Sjukvård och omvårdnad". Där står att en personlig assistent inte ens får ge receptfria läkemedel utan s k "medicindelegering". Dessutom skriver hon: "De flesta personliga assistenter arbetar med det som kallas omvårdnad." Att säga att personlig assistans handlar om omvårdnad får en del av Stils medlemmar att hoppa högt. De skulle istället kalla det för ett serviceyrke och att en personlig assistent ger assistans inte omvårdnad.

Bokens sista kapitel tar upp hur man genom att anordna studiecirklar kan låta assistentgrupper diskutera frågor som rör arbetet och om hur man genom dessa samtal kan få ett erfarenhetsutbyte av varandra.

För Stil där arbetsledaren står i centrum är sådana erfarenhetsutbyten mellan assistenter inte helt okomplicerade.

Sari Nykvist

Posttidning B
STIL
Arenavägen 63
121 77 Johanneshov

200 BILD: WALTER HIRSCH HAR FOTOGRAFERAT YASMIN JUNGSTEDT

Vi ser på dig lite annorlunda.

Sådant som rullstolar, proteser och vita käppar saknar betydelse för oss som arbetar på Stil. Kanske beror det på att de flesta av oss själva har ett funktionshinder.

Det gör att vi förstår nyanserna i ett liv med personlig assistans. Vi vet till exempel hur det känns att bli så beroende av andra människor att man slutar att försöka själv.

Därför vet vi också att det bara är du som kan förändra ditt liv.

En av de mest utvecklande förändringarna är att själv bli arbetsledare för sina assistenter. Ansvaret blir större, men möjligheterna fler.

Välkommen att ta reda på hur många. Ring 08-506 221 50 så berättar vi mer om nästa utbildningstillfälle. Eller besök www.stil.se

STIL
STIFTARNA AV INDEPENDENT LIVING I SVERIGE